

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Е-каталог в Україні: швидші закупівлі, розумніше витрачання, краща турбота

Протягом останнього десятиліття Україна впроваджувала реформи для підвищення прозорості та ефективності державних витрат, зокрема, у секторі охорони здоров'я. Одним із пріоритетів було зниження ризиків корупції у публічних закупівлях та забезпечення швидшого й справедливішого доступу пацієнтів до якісних, життєво необхідних ліків. Важливою віхою став запуск у 2016 році Prozorro — національної електронної системи публічних закупівель.

Одним із найпотужніших інструментів Prozorro став Prozorro Market, або е-каталог — платформа, яка спочатку призначалася для недорогих рутинних закупівель державними установами, зокрема, медичними закладами та іншими регіональними організаціями. У 2019 році Державне підприємство «Медичні закупівлі України» (МЗУ) взяло на себе адміністрування всіх медичних товарів у Prozorro Market у рамках пілотного проєкту. Проєкт SAFEMed, що реалізується за підтримки USAID, відіграв ключову роль у створенні МЗУ та розвитку е-каталогу. Підтримка включала наповнення каталогу, цифрову оптимізацію, а також популяризацію платформи через регіональні заходи та вебінари.

Розробка цифрового інструменту в MedData для адміністрування е-каталогу автоматизувала управління категоріями та товарами, а також прискорила додавання нових позицій — зі 100 до 3 000 на тиждень. У 2023 році Уряд України зробив закупівлю певних товарів через е-каталог обов'язковою для лікарень, а в 2024 році перелік таких товарів було розширено.

У березні 2023 року Постанова Кабінету Міністрів України (КМУ) №686 рекомендувала обов'язкове використання е-каталогу для державних закупівель. У січні 2024 року Постанова №34 КМУ затвердила перелік обов'язкових до закупівлі через е-каталог товарів. SAFEMed підтримує МЗУ у сприянні ухваленню цих нормативних актів задля підвищення ефективності е-каталогу.

Результати стали очевидними одразу. У 2024 році загальна сума закупівель лікарських засобів і медичних виробів через е-каталог перевищила 16 млрд грн (приблизно 388,35 млн дол. США), порівняно з 2,8 млрд грн (приблизно 67,96 млн дол. США) у 2023 році. У 2024 році понад 2 700 медичних закладів по всій країні уклали через платформу близько 50 000 контрактів, заощадивши в середньому близько 15% на кожній закупівлі. Лише за період 2021–2024 років е-каталог допоміг заощадити понад 3 млрд грн (приблизно 72,8 млн дол. США) бюджетних коштів на ліки — ці кошти спрямовувалися на рівні лікарень по всій Україні, що розширило пацієнтам доступ до життєво необхідних ліків.

Всеукраїнський форум «Еволюція Prozorro Market: як е-каталог змінив сферу медичних закупівель». Вересень, 2024.

Фото: МЗУ

«Е-каталог — це реальний крок до швидших і прозоріших закупівель у сфері охорони здоров'я на регіональному рівні. Середній час укладення контракту скоротився вдвічі, а середня економія становить близько 15%. Найголовніше — пацієнти швидше отримують необхідні ліки. Ми бачимо, як цей інструмент дозволяє лікарням працювати ефективніше, а пацієнтам — отримувати своєчасну допомогу», — зазначила Оксана Коваль, керівниця підрозділу адміністрування е-каталогу в МЗУ.

Швидші, простіші закупівлі

У середньому контракти через е-каталог укладаються лише за 8 днів — у порівнянні з 16 днями в межах відкритих тендерів, що раніше були стандартним підходом до державних закупівель. У деяких випадках контракти можна укласти навіть за два дні.

Наприкінці 2024 року SAFEMed підтримує МЗУ в організації тренінгів для персоналу медичних закладів у 13 регіонах України. Під час цих сесій учасники обмінювалися досвідом і висвітлювали, як е-каталог покращує доступ пацієнтів до якісного лікування.

Заклади Вінницької та Хмельницької областей стали прикладом для наслідування. У Хмельницькому обласному серцево-судинному центрі, який щороку обслуговує понад 5 000 пацієнтів, е-каталог спростив закупівлі та забезпечив значну економію.

«Раніше відкриті тендери тривали щонайменше два тижні, — зазначила Світлана Хлинюк, спеціалістка з державних закупівель центру. — Тепер завдяки е-каталогу ми можемо швидше реагувати на зміни ринку й оперативно отримувати необхідні ліки». Фармацевтка та головна медсестра центру Олена Щипановська наголосила, що заощаджені кошти йдуть безпосередньо на покращення допомоги. «Ми заощадили 10–20% на закупівлях і використали ці кошти для придбання додаткових знеболювальних препаратів та обладнання для процедурних кабінетів. Це не лише про цифри — це про комфорт і якісну допомогу для людей», — додала вона.

Володимир Ковальчук, керівник відділу публічних закупівель Подільського регіонального онкологічного центру, під час регіонального тренінгу у Вінниці, що був організований за підтримки SAFEMed, щодо сучасних підходів до закупівель.

Фото: USAID/SAFEMed

Вінниччина: лідери змін

У Вінниці е-каталог став дієвим інструментом для закупівлі високовартісного обладнання та забезпечення більш рівного доступу до сучасної медичної допомоги.

«Лікарні об'єднують кошти для придбання високовартісного обладнання, наприклад, КТ-сканерів, через е-каталог», — розповіла Ольга Задорожна, директорка Департаменту охорони здоров'я Вінницької обласної державної адміністрації (ОДА). «Заклади, які більше не потребують закупівель обладнання, можуть спрямовувати свої бюджети на придбання дорогих ліків, таких як таргетна хіміотерапія, потреба в яких не повністю покривається централізованими поставками».

Центр активно використовує е-каталог для закупівлі широкого спектру товарів — від лікарських засобів до загальних господарських позицій. Цьогоріч лікарня запланувала 700 закупівель, понад 300 з яких — через е-каталог, решта — через відкриті тендери. Стратегія «одна позиція — один контракт» підвищила конкуренцію, залучивши більш якісних виробників і дистриб'юторів та знизивши ціни. «В окремих випадках ми заощаджували до 200%,

але в середньому економимо близько 20% порівняно з очікуваною вартістю», — пояснив Володимир Ковальчук. Завдяки цим заощадженням лікарня придбала лапароскопічні системи, рентген-апарати та інше високотехнологічне обладнання на суму 88 млн грн (приблизно 2,12 млн дол. США) у 2024 році. Також відкрито центр знеболення для пацієнтів з онкологією, оновлено старі приміщення і розпочато будівництво нового корпусу для КТ.

Історія Олени: коли реформи працюють для пацієнта

Для таких пацієнтів, як Олена Зашепіна, ці реформи — не просто управлінські досягнення, а справжнє спасіння.

Олені діагностували рак молочної залози у травні 2022 року: «Це було страшно, — розповідає вона. — Але лікарня мене підтримала, все пояснили, і ми одразу почали лікування». Вона пройшла операцію, вісім курсів хіміотерапії, діагностичні обстеження та психологічну підтримку — все це безкоштовно, завдяки державним програмам і покращеним закупівлям лікарні. «Я не платила ні за що — ні за хімію, ні за обстеження, ні за психолога», — ділиться Олена. — «Це дозволило мені зосередитися на одужанні, а не на грошах».

Олена Зашепіна, пацієнтка Вінницького онкологічного центру.

Фото: USAID/SAFEMed

ПІДТРИМКА З БОКУ USAID/SAFEMED:

З моменту запуску е-каталогу у 2019 році SAFEMed підтримував МЗУ шляхом залучення консультантів, підвищення спроможності користувачів, аналітичної, IT та юридичної підтримки, а також стратегічних комунікацій. Протягом останніх двох років проєкт допомагає МЗУ реалізувати регіональну програму навчання, спрямовану на розвиток навичок закупівель у працівників закладів охорони здоров'я і перехід до розумніших і прозоріших закупівель.